

MINISTERSTVO DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Letecký a námorný vyšetrovací útvar
Námestie slobody 6, P.O.BOX 100, 810 05 Bratislava 15

Ev.č. : SKA2013005

Z Á V E R E Č N Á S P R Á V A

o odbornom vyšetrovaní leteckej nehody

lietadiel typu **Schleicher ASW 27-18E** a **WT-9 Dynamic**

poznávacích značiek **D-KJIL** a **OM-DYB**

Dátum: 26.05.2013

Miesto: priemyselný park Prievidza - Západ

Odborné vyšetrovanie leteckej mimoriadnej udalosti bolo vykonané podľa § 18 zákona č. 143/1998 o civilnom letectve (letecký zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 996/2010 o vyšetrovaní a prevencii nehôd a incidentov v civilnom letectve, ktorými sa riadi vyšetrovanie leteckých nehôd a incidentov v civilnom letectve.

Záverečná správa je vydaná v súlade s predpisom L 13, ktorý je aplikáciou ustanovení ANNEX 13, Vyšetrovanie leteckých nehôd a incidentov k Dohovoru o medzinárodnom civilnom letectve.

Výhradným cieľom odborného vyšetrovania je zistenie príčin vzniku udalosti a prevencia vzniku takýchto udalostí, nie však poukazovanie akejkoľvek viny alebo zodpovednosti osôb.

Táto záverečná správa, jej jednotlivé časti alebo iné dokumenty, vzťahujúce sa k odbornému vyšetrovaniu predmetnej udalosti majú len informatívny charakter a nemôžu byť použité inak, len ako odporúčenie pre realizáciu opatrení, ktoré by zabránili vzniku ďalších leteckých mimoriadnych udalostí s obdobnými príčinami.

A. ÚVOD

Typ lietadiel:	vlečné WT-9 Dynamic	vlečené Schleicher ASW 27-18E
Poznávacia značka:	OM-DYB	D-KJIL
Prevádzkovateľ:	AEROSPOOL, spol. s r.o.	Gilles Navas
Miesto vzletu:	letisko Prievidza / LZPE	LZPE
Miesto plánovaného pristátia:	LZPE	LZPE
Fáza letu:	súťažný let – prerušený aerovlekový vzlet	
Typ prevádzky:	všeobecné letectvo / športové a rekreačné lietanie	
Miesto leteckej nehody:	priemyselný park Prievidza - Západ	
Zemepisné súradnice miesta leteckej nehody:	N 48° 45' 41''	E 18° 35' 06''
Dátum a čas nehody:	26.05.2013, 09:39	

Poznámka: Všetky časové údaje v tejto správe sú uvádzané v UTC čase.

B. INFORMATÍVNY PREHĽAD

Dňa 26.05.2013 v čase 09:39, počas prvého letového dňa medzinárodnej plachtárskej súťaže FAI Sailplane Grand Prix Slovakia - Prievidza 2013 (ďalej len „FAI 2013“), vykonal pilot na vetroni typu ASW 27-18E, poznávacej značky D-KJIL, vynútené pristátie po prerušenom aerovlekovom vzlete do terénu vedľa letiska LZPE - areál priemyselného parku Prievidza- Západ.

Letecká nehoda bola oznámená organizátorom súťaže na Letecký a námorný vyšetrovací útvar Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Na vyšetrenie príčin vzniku predmetnej udalosti bola ustanovená komisia:

Ing. Juraj GYENES
Ing. Ján CHUDÝ

Správu vydáva:

Letecký a námorný vyšetrovací útvar
Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

C. HLAVNÁ ČASŤ SPRÁVY

1. FAKTICKÉ INFORMÁCIE
2. ANALÝZY
3. ZÁVERY
4. ODPORÚČANIA NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI

1. FAKTICKÉ INFORMÁCIE

1.1 Priebeh letu

Dňa 26.05.2013 bol vykonávaný aerovlekový vzlet pilotom vlečného lietadla **WT-9 Dynamic** (ďalej len „WT9“) z trávinatej vzletovej a pristávacej dráhy (ďalej len „RWY“) 22R letiska LZPE, na vykonanie súťažnej úlohy pilotom vetroňa **ASW 27-18E**, súťažný znak „I“ (ďalej len „ASW“).

Po zapnutí vlečného lana, pilot WT9 nastavil vzletový výkon motora a začal sa rozbiehať po RWY 22R. Po odpútaní, vo fáze rozletu, vo výške cca 1m nad zemou spozoroval pokles výkonu motora, čo sa prejavilo znížením otáčok motora z 5 600 otmin⁻¹ na 5 000 otmin⁻¹ a znížením vertikálnej rýchlosti stúpania.

V danej fáze letu sa aerovlek nachádzal približne v poslednej štvrtine RWY 22R a pilot WT9 sa rozhodol prerušiť vzlet. Vypol vlečné lano, stiahol pripuť na voľnobeh a vykonal pristátie s odskokom pred seba na RWY 22R. Pred vypnutím vlečného lana cítil mierne nadvihnutie a vybočenie zadnej časti trupu. Vo fáze výbehu vybočoval smerom doľava, v snahe uvoľniť RWY pre pristátie ASW, ktorý bol vo vleku. Výbeh ukončil na RWY 22L. Po zastavení WT9 na RWY 22L motor pracoval na voľnobežné otáčky normálne. Pilot vypol zapalovanie a vykonal úkony pred opustením kabíny.

Zníženie ťahu vlečného lietadla pilot ASW vyhodnotil ako prerušenie vzletu, na čo reagoval odpojením vlečného lana a rozhodol sa vrátiť na letisko vzletu ľavotočivou zákrutou s pristátím do protismeru, so zadným vetrom s rýchlosťou do 10 kt. V tejto fáze letu zachytil ľavým krídlom o stĺpik oplotenia priemyselného parku vedľa letiska LZPE a následne narazil prednou časťou trupu do zeme, pričom došlo k zlomeniu ľavého krídla a trupu na tri časti za kabínou pilota. Po dopade sa ASW zastavil na zemi otočený približne v kurze 150°.

WT9 po pristátí mal poškodenú prednú podvozkovú nohu, pilot bez zranení.

ASW bol poškodený vo veľkom rozsahu, pilot bez zranení.

Denná doba: Deň
Pravidlá letu: VFR

1.2 Zranenia osôb

Zranenie	Posádka	Cestujúci	Ostatné osoby
Smrteľné	-	-	-
Vážne	-	-	-
Ľahké zranenia	-	-	-
Bez zranení	1/1	-	-

1.3 Poškodenie lietadiel

ASW - po vynútenom pristáti mal poškodenú prednú časť trupu (obr.1), zlomené ľavé krídlo (obr. 2), zlomený trup a chvostové riadiace plochy (obr. 3) (obr. 4).

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

WT9 - po pristáti s odskokom mal poškodenú prednú podvozkovú nohu (obr.5) a (obr. 6).

Obr. 5

Obr. 6

1.4 Ostatné škody

Leteckému a námornému vyšetrovaciemu útvaru bolo oznámené poškodenie oplotenia priemyselného parku.

Obr. 7

Obr. 8

1.5 Informácie o leteckom personáli

Pilot ASW:

občan Francúzskej republiky, muž, vek 56 rokov,

držiteľ duplikátu preukazu leteckého personálu GPL, č. VV: 0206001274, vydaný Leteckým úradom Francúzskej republiky dňa 26.07.1998.

Osvedčenie zdravotnej spôsobilosti 2. triedy, s dátumom vydania 25.01.2013 a s vyznačenou platnosťou do 31.01.2015 a s vyznačeným obmedzením VNL.

Letové skúsenosti:

Celkom nalietal: 10 215 h 00 min
V deň leteckej nehody: 0 h 02 min a 1 let

Pilot WT9:

občan Slovenskej republiky, muž, vek 49 rokov,

držiteľ preukazu spôsobilosti súkromného pilota letúnov PPL(A), č. SK 02980451, vydaný Leteckým úradom Slovenskej republiky, s vyznačenou platnosťou do 15.05.2013.

Osvedčenie zdravotnej spôsobilosti 2. triedy s vyznačenou platnosťou do 01.04.2014 a s vyznačeným obmedzením VNL.

Letové skúsenosti:

Celkom nalietal: 619 h 51 min a 2 256 vzletov
Za posledných 30 dní 1 h 44 min
Za posledných 90 dní 2 h 49 min
V deň leteckej nehody: 0 h 02 min a 1 let

1.6 Informácie o lietadlách

Schleicher ASW 27-18E

Poznávacia značka: D – KJIL
Výrobné číslo: 29578
Rok výroby: 2009
Výrobca: ALEXANDER SCHLEICHER
GmbH&Co Segelflugzeugbau, Nemecko

Od výroby odlietal celkom: 893 h 35 min a 156 vzletov ku dňu 26.05.2013.

ASW bol uvedený do prevádzky dňa 25.03.2009 vydaním osvedčenia letovej spôsobilosti č.35227 zo dňa 25.03.2009 a osvedčenia o zápise lietadla do registra lietadiel Nemeckej spolkovej republiky č. 35227 zo dňa 25.03.2009, vydané Leteckým úradom Nemeckej spolkovej republiky.

Osvedčenie o overení letovej spôsobilosti č. 53/2013 DE.MG.0511 s vyznačenú platnosťou do 24.03.2014.

Povolenie palubnej rádiostanice č. 19451279 platné do 04.02.2019.

Zákonné poistenie: CATLIN Insurance Company (UK) Ltd, č.HG4000355388/3397.

Výpočet hmotnosti ASW v čase vzniku leteckej nehody

Prázdna hmotnosť ASW	336,5 kg
Hmotnosť posádky + vybavenie	74,8 kg
<u>Hmotnosť vodnej príťaž: cca 0 l x0,999 kg/l</u>	<u>0,0 kg</u>
Celková hmotnosť ASW v čase LN	598,8 kg

Maximálna povolená vzletová hmotnosť ASW 600 kg nebola počas letu prekročená.

WT-9 Dynamic Club T

a) Drak

Poznávacia značka: OM-DYB
Výrobné číslo: DY - 382/2010
Rok výroby: 2010
Výrobca: AEROSPOOL, spol. s r.o.

Od výroby odlietal celkom: 531 h 00 min a 1 423 letov

Osvedčenie letovej spôsobilosti č. 1039/01, vydané Leteckým úradom Slovenskej republiky dňa 30.07. 2011, bez časového obmedzenia, za podmienky overenia letovej spôsobilosti poverenou právnickou osobou v časových intervaloch nie dlhších ako 12 mesiacov.

Ostatné overenie bolo vykonané dňa 3.8.2012, platnosť OLS predĺžená do 3.8.2013.

Zákonné poistenie: Allianz – Slovenská poisťovňa, a.s., č.411 016 633 platné do 14.3.2014.

b) Motor

Typ: ROTAX 912 S2
Výrobné číslo: 492 3968
Rok výroby: 2010
Výrobca: BRP ROTAX GmbH, A - 4623 Gunskirchen, Austria

Do lietadla zabudovaný dňa 13.06.2013.

Celkom motor odpracoval 433 h 00 min.

c) Vrtuľa

Typ: SR 2000D
Výrobné číslo: 3150
Výrobca: WOOCOMP s.r.o. Odolená voda, Česká republika.

Do lietadla zabudovaná dňa 15.07.2010.

Celkom odpracovala 531 h 00 min.

Výpočet hmotnosti WT9 v čase vzniku leteckej nehody

Prázdna hmotnosť lietadla	307,7 kg
Hmotnosť posádky	88,0 kg
<u>Hmotnosť paliva: cca 55 l x0,72 kg/l</u>	<u>39,6 kg</u>
Celková hmotnosť WT9 v čase LN	435,3 kg

Maximálna povolená hmotnosť WT9 pre vzlet a pristátie 472,5 kg nebola počas letu prekročená.

1.7 Meteorologická situácia

V daný deň naše územie ovplyvňovala tlaková níž 1000 hPa so stredom nad severozápadným Poľskom, pohybujúca sa na juho - juhozápad a tlaková níž 1006 hPa so stredom nad Maďarskom, pohybujúca sa smerom na východ.

V priestore leteckej nehody sa v príslušnom čase udržiavalo počasie bez zrážok, 5/8 - 6/8 Cu, Sc, s dohľadnosťami nad 40 km. Prízemný vietor bol v čase leteckej nehody zo smeru 290°, pričom rýchlosť vetra sa pohybovala do 10 kt.

Počasié na LZPE:

09:00-10:00

SYNOP 11867 42682 62905 10147 20050 39764 40069 57004 85261 333 85849=

10:00-11:00

SYNOP COR 11867 42781 62905 10158 20042 39764 40068 83261 333 83850 84070=

Kritický let ASW sa uskutočnil v prostredí, ktoré možno z meteorologického hľadiska charakterizovať ako stabilné počasie bez zrážok a s výbornými dohľadnosťami bez meteorologických javov, ktoré by nepriaznivo ovplyvnili let daného vetroňa.

Meteorologické podmienky nemali vplyv na vznik leteckej nehody.

1.8 Navigačné zariadenia

Lietadlá boli vybavené pre lety VFR.

1.9 Spojenie

Lietadlá boli vybavené palubnou rádiostanicou pre možnosť obojstranného rádiového spojenia v každom okamihu letu so všetkými leteckými stanicami.

1.10 Informácie o letisku

Letisko LZPE je verejné vnútroštátne letisko s nepravidelnou medzinárodnou prevádzkou. Pre prevádzku lietadiel sa používa trávnatá RWY 04L/22R o rozmeroch 950*85 metrov a v čase vzniku leteckej udalosti vyhovovala na vykonanie predmetného letu.

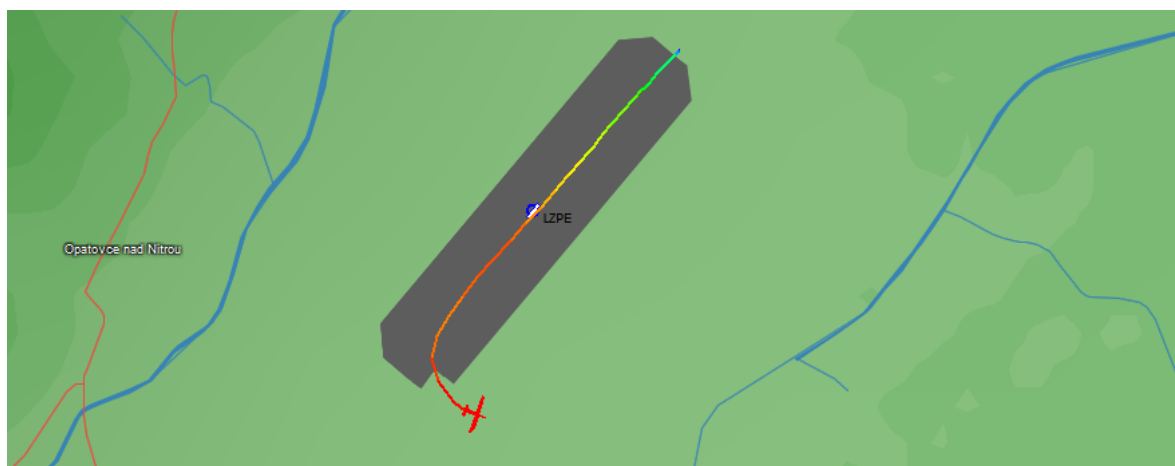
1.11 Letové zapisovače a ostatné záznamové prostriedky

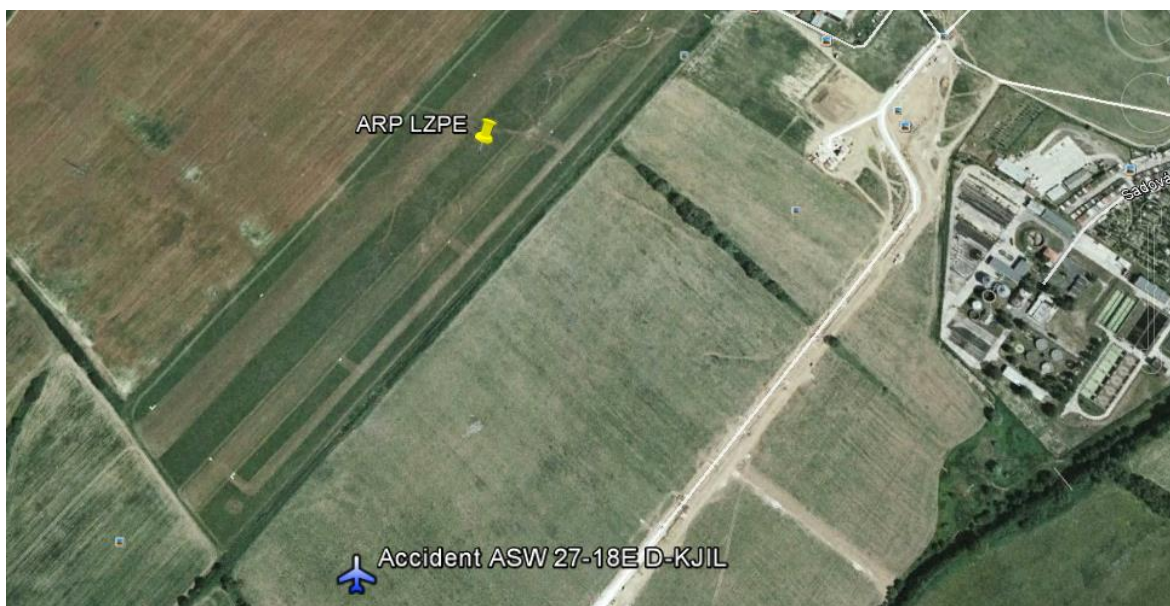
ASW bol vybavený IGC schváleným GNSS letovým zapisovačom - Flarm – IGC, výrobné číslo 3401.

Dáta v letovom zapisovači, v ktorom bol uložený záznam z letov daného súťažného dňa, boli vyhodnotené organizátorom FAI 2013.

1.12 Informácia o dopade a troskách

Miesto nehody je určené zemepisnými súradnicami: N 48°45'41''; E 018°35'06''.

1.13 Lekárske a patologické nálezy

Neuvádza sa.

1.14 Požiar

Požiar nevznikol.

1.15 Aspekty prežitia

Neuvádza sa.

1.16 Testy a výskum

Kontrola motora WT9

Dňa 28.5.2013 bola vykonaná kontrola motora WT9. Bola odobratá vzorka paliva z palivových nádrží a vykonaná vizuálna kontrola na prítomnosť cudzích predmetov a vody (obr. 9) s negatívnym výsledkom. Následne bola vykonaná demontáž oboch karburátorov z motora (obr. 10), za účelom kontroly plavákovkej komory. Pravá plaváková komora bola bez nálezu (obr. 11). V ľavej plavákovkej komore (obr. 12) bola zistená prítomnosť nečistôt rastlinného pôvodu (obr. 13 a obr. 14). Po vyčistení plavákovkej komory bola vykonaná spätná montáž karburátorov na motor WT9. Po dôkladnej kontrole palivovej inštalácie v priestore motora bolo vykonané nastavenie oboch karburátorov a vykonaná pozemná motorová skúška. Motor počas motorovej skúšky pracoval vo všetkých režimoch bez porúch a vykazoval parametre v zmysle Príručky na prevádzku motora ROTAX 912.

Obr. 9

Obr. 10

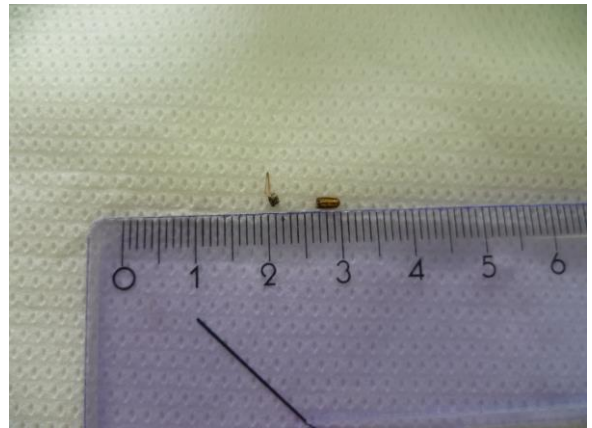
Obr. 11

Obr. 12

Obr. 13

Obr. 14

Počas kontroly karburátorov bolo konštatované potenciálne riziko vniknutia nečistoty do plavákovkej komory z odkvapovej misky karburátora cez hadicu prepadu z airboxu a hadicu odvetrania plavákovkej komory, kvôli napojeniu na spoločnú hadicu prepadu, pričom vniknutie nečistoty môže spôsobovať nepravidelný chod motora alebo zníženie jeho výkonu.

Dňa 29.5.2013 bola vykonaná s WT9 letová skúška. Motor pracoval vo všetkých režimoch bez porúch. Všetky zaznamenané parametre v protokole z letovej skúšky boli v zmysle letovej príručky WT9.

1.17 Informácie o organizáciách a riadení

Letová činnosť bola vykonávaná v súlade s leteckými predpismi, ktoré sú platné na území Slovenskej republiky. Súťaž FAI 2013 bola organizovaná v súlade s FAI Športovým poriadkom - Všeobecná časť a Časť 3, Dodatku „A“ k Športovému poriadku Časť 3 a Miestnych pravidiel FAI 2013.

1.18 Doplnkové informácie

Obidvaja piloti sa podrobili dychovej skúške na alkohol, ktorú vykonali príslušníci Obvodného oddelenia Policajného zboru (ďalej len „OO PZ“) Prievidza. Výsledok skúšky bol negatívny v oboch prípadoch.

1.19 Spôsoby odborného vyšetrovania

Boli použité bežné spôsoby vyšetrovania v spolupráci s organizátorom FAI 2013.

2. ANALÝZA

2.1. Priebeh letu

Pilot **WT9** po odpútaní od RWY 22R počas vzletu spozoroval pokles výkonu motora a na vzniknutú situáciu reagoval správne prerušením vzletu a vykonaním pristátia pred seba.

Pilot **ASW** po zistení prerušenia vzletu WT9 vzniknutú situáciu riešil pod tlakom, pričom nevykonal pristátie na zostávajúcu RWY 22R pred seba kde mal vo vzletovom priestore dostatok vhodných plôch, ale pokúsil sa o pristátie do protismeru so zadným vetrom ľavotočivou zákrutou v malej výške s následným zachytením ľavým krídlom o stĺpik oplotená priemyselného parku.

2.2. Motor ROTAX 912

Pri kontrole motora **WT9** bola odobratá vzorka paliva z palivových nádrží a vykonaná vizuálna kontrola na prítomnosť cudzích predmetov a vody s negatívnym výsledkom.

Počas rozboru karburátorov motora bola zistená prítomnosť nečistôt rastlinného pôvodu v ľavej plavákovvej komore, ktorá pravdepodobne spôsobila zníženie výkonu motora počas vzletu.

3. Z Á V E R Y / Príčina vzniku leteckej nehody

3.1 Zistenia

Pilot ASW

- mal podľa predloženej dokumentácie platné kvalifikácie pre vykonávanie letov na danej kategórii lietadiel,
- mal dostatočné letové skúsenosti pre vykonávanie súťažných letov,
- v čase leteckej udalosti nebol pod vplyvom alkoholu, drog ani bežných liečiv, ktoré mohli znížiť pozornosť počas letu.

Pilot WT9

- mal podľa predloženej dokumentácie platné kvalifikácie pre vykonávanie letov na danej kategórii lietadiel,
- mal dostatočné letové skúsenosti pre vykonávanie aerovlekových letov,
- v čase leteckej udalosti nebol pod vplyvom alkoholu, drog ani bežných liečiv, ktoré mohli znížiť pozornosť počas letu.

3.2 Lietadlá

- mali platnú dokumentáciu a nevykazovali žiadne poruchy pred leteckou udalosťou,
- pred kritickým letom spĺňali podmienky letovej spôsobilosti.

3.3 Príčiny leteckej nehody:

- znížený výkon motora WT9 pravdepodobne spôsobený prítomnosťou nečistôt rastlinného pôvodu v ľavej plavákovej komore s následným prerušením vzletu a odpojením aerovleku,
- nesprávne riešenie núdzovej situácie a nezvládnutá technika pilotáže zo strany pilota vetroňa pri prerušenom vzlete vo fáze rozletu.

4. ODPORÚČANIA NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI

Na základe odborného vyšetrovania príčin leteckej nehody,

lietadiel typu **Schleicher ASW 27-18E** a **WT-9 Dynamic**
poznávacích značiek **D-KJIL** a **OM-DYB**

ku ktorej došlo dňa **26.05.2013**

výrobca **Aerospool spol. s r.o.**

- vydal **ZÁVÄZNÝ TECHNICKÝ BULLETIN** č. ZBWT9 18A / 2013 pre všetky lietadlá vybavené airboxom do v.č. DY-470/2013 vrátane, okrem lietadiel s nasledujúcimi v. č.:

DY-018/2002; DY-027/2003; DY-133/2006; DY-236/2008; DY-462/2013; DY-465/2013; DY-469/2013;

aby pri zapojovaní prepadov/odvetrania airboxu a karburátora nedochádzalo vniknutiu nečistoty do plavákovej komory z odkvapovej misky karburátora cez hadicu prepadu z airboxu a hadicu odvetrania plavákovej komory,

- zaviedol vo svojej organizácii do postupov pri výmene palivového filtra opatrenia na zabránenie vzniku nečistôt do palivového systému.

V Bratislave, 28.03.2014